

MEISTRI'

RUTT RIITSAAR KUNINGRIIGIL.

Sõirameister Rutt Riitsaar

Kui tihti sa seda teed?

Tegelikult väga tihti ei tee, võiks muidugi rohkem. Tavaliselt pidupäevade ja pühade puhul ikka alati võtan ette. Rohkem ikka kui kaks korda aastas, aga kindlasti mitte iga nädal.

Selleks peab väga hea pott olema. Aega peab muidugi ka parajalt varuma. Ained peavad olema kvaliteetsed.

Ega paljudel enam lehmapiidamist pole, nii et lehmakraami polegi suurt kuskilt muretseda. Varasemalt hästi ammu kodukohupiima kasutatud. Kui kohupiim on liiga kuiv, siis sõir ei tule nii hea. Tavaline poe lahja kohupiim — sellest tuleb kõige parem. Kui on häid talumune, siis need annavad sellise väga hea kollase värvi. Vähest olen ka ise köömnuid korjanud.

Soola tuleb panna kõige lõpus. Tegelikult kõige parem on kasutada jämesoola, aga võib ka peenikest. Soolamisega olen lähtunud tuest, et liiga vähe ei tohiks panna.

Kust neid tarkusi õppisid?

Vanaema tegi meil kodus sõira ja ema samuti. Kuna ta on selline kokakunst, mis nõuab palju segamist, siis algul kutsuti appi. Ja pärast hakkasin ise proovima.

Sel aastal võtsin võistlusest osa esimest korda. Plaanisin küll juba varem. Sellest, et võitsin kohe oli väga hea meel.

Vähest olen mõelnud, et kui saaks ära õppida leivaküpsetamist, siis oleks väga tore.

Mis meistriks tahaksid veel saada?

Ütleme, et leivategija oleks üks eesmärk kui ära õpiks. Muud ei teagi. Sellest aastast laulan ka naiste leelokooris. Kui kunagi nii tublid oleme, siis äkki võtame kooriga ka lauluvõistlusest osa.

Kes on su eeskujud?

Eeskujud ei oskagi väga konkreetselt välja tuua. Muidugi see, kui leelokooris olen hakanud laulma, siis olen imetlenud, kuidas naised oskavad oma häält nii viisi valitseda ja sõnu seada.

Mida teed siis, kui sa seda ei tee?

Palju aega kulub tööle. Töötan Värska vallavalitsuse arendusnõunikuna. Varsti saab viis aastat täis. Kirjutatan projekte. Näiteks kui vaja arengukavasid muuta või ümber teha või inventeerimise kavasid. Ujumis meeldib käia, varem sai ka võrkpalli mängitud. Luge-da meeldib samuti ja tütreaga koos aega veeta. Tegelikult meeldib ka põnevaid paiku avastada Eestis ja mujal maailmas. (SM)

TÜTRIKUID HULLUTAMAH: Viskari Jaanus (väikesel pildil), Vabarna Jalmar, Kütti Martin ja Linnusõ Artur. 2 x foto Ahto Raudoja

Juubilar'i' Zeto': Elo illos, elo vallos, illos ts'ura om elo alus!

Nii taa ommõgi. A mille? Selle, õt ku ma Zetosidõ viiedä aastaga juubelil Tartoh Illusiooni klubih käve, oll vana spordisaal rahvast kõrdapiteh täüs. Päämätselt muidogi õgasugumatsi näiokõisi silmä' Zeto-tsurro pääle pääh palamah.

Raudoja Ahto

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Inemisõ, kiä' tiidsevä' taast juubeliüritüest ja kotusõ Tartoh üles löüde', saiva' perüs hüä kontserdi osalisõst. Sissejuhatusõ teivä' muidogi Liinatsura' ja tuud hellü oll jo inne pidosaali joudmist kavvõndõhe kuulda'. Kiä' mõistsõ', sai' muidogi ka üteh laul-ta'. Ja laulu piat saama väl-lä tulla' ja nuil liina ts'urakõisil tuu taht õkva seest väl-lä tulla'. Hüä om, ku tuud saat tetä' üteh hüvvi inemistõga.

Muidõ olliva nä pundina õks nii ku õgakõrd — laulva' hõste. A seto rõivist (miihi) ja nuidõ kandmisõst võisi' nä küll vaest mõnõ loengu vai oppusõ telli'. Zetosil om tuu iist seto-rõividõ puol ornungih. Kõigil õks kaadsa', mitte püksi' jalah, kapuda' ja tsuvva', nink tasos ka märkmist, õt kultuuripäälii-na koolits' ural eski seerigo.

Võis üldä', õt Zeto ts'urril olõ-i olnu' võimalust saata orja otsma ja nä eis omma' lännü' otsma. Nä omma' kaenu' vana

laulu salvõ, kul'atanu' kingo pääl ja ka liinah nink näide hii-ro ommõgi tulnu' näide mano. Parhilla' saa jo näide pilli per-rä tandsi nii tatrigh ku saajah. Vunk om näil kõva ja nä pelgä-i tuu vungi mano and-misõst ka sõpro ligi kutsu'. Nii ka s'oo kõrd lauliva' näidega üteh Tsihibärbläse' Obinitsast ja pall' odõlõ tutva Lõmaš.

Näide ütistsist laulast võisi' märki' «Rikka ja vaesõ» laulu. Nä lauliva' üteh hõste ja rahvas tekk ka hõste tuud mängu üteh. Võis üldä' viil, õt fänni' jo tiidvä' kuis asi k'au ja nä eis vidävä ülejäänü rahva tandsopõrmandul üteh.

Ütele miildüs vanõp rah-valaul ku kogõnu ja elo nännü' imä, a tõesõlõ vahtsõba ao muusikaga laul ku tulnõ tütar.

Laulukiil om näil ka paigah, ku tahat norida, võit, a halvastõ üldä' saa-i. Tuu hädüs om tuu peräst, õt nimä' eis' omma' kasunu' keelekeskon-nah ja imä piimäga om ka õks midägi üteh ant. Tuu keeletun-nõtus om mu jaos siski tähtsõp ku nn. puhtalt laulminõ, midä mõistva' pall' o' seto as'aga tegelejä' ja muusigaharidusõ saanu' inemisõ', a tuud seto vurh-vi saa-i kiäki tõõnõ järgi tetä' ja olla', ku õnnõ seto.

Ku mi ka umavaihõl tsur-rõga kokko trehvami, sis mi ka õks porra seto keeleh. Ole tä-

hele pandnu', õt pall' o' seto', kiä' hindä vaihel kõnelõsõ' seto keeleh, unõhtasõ' tuu ku kiäki võõras om siseh. Nii ka Zeto lava pääl. Eis tahtva rahvalõ kõnõlda', a väl-lä tulõ rääkiminõ. Tuu om asi min-ka kallal olõsi vaia tüüd tetä'. Kimmähe and hüä nii õigõ jutt pall' o' mano ja mille või-sisi-i' ka mõnõ krutskijutu va-hepääle rahvale visada'.

Üldäs õt ütele miildüs tü-tär, a tõesõlõ imä, nii om ka muusikaga. Ütele miildüs vanõp rahvalaul ku kogõnu ja elo nännü' imä, a tõesõlõ vahtsõba ao muusikaga laul ku tulnõ tü-tär. Nii piatki olõma. Ku nuu' noorõ', kiä' parhilla' pille mängvä' ja näide kul-lõja' vanõbast ja rahuligu-bast saava, nakasõ' ello

tõistmuudu kaema ja kiä tiid, ku pall' o' taad nn. õigõ killõ ja torrõga seto laulu laulma. Või-malus om tuust suur, eiski nä ommava rikkaba, selle, õt nä saava' nätä' nii vanna ku vaht-sõst muudu laulu.

Kiä viil tiia-i, sis Zeto' om-mava' Vorskast peri ts'urrõ punt, koh parhilla' mängvä' pille ja laulva' Vabarna Jalmar, Linnusõ Artur, Viskari Jaanus, Laanelinnu Aron ja Kütti Martin. Inne Martinit oll näi-de pundih trummõ (puubenit) pesnü' viil Puriku Alar ja Puur-maa Heimar. Päämätselt esi-

ARVAMINÕ

Edimätsil aastagil saimi' proomiroomih kokko kõra kuuh ja sis har' otimõ terve päävä. Üte proomiga saimi' terve luu piaagu kokko, järgmätsel kõrral viimist-limi' ja lugu ollegi valms. Tüü oll väiga intensiivne: kõgõpäält sai uma osa kätte kirarr — nii kava koni' Jalmar partiid näppa sisse har' ot, mäng'e bass ja puuben umavaihõl. Artur sai pingta' tõesõh tarõh umma ossa ja ku kõigil jo kuki' pall' o' selge oll, sis proovõmi' kõik kokko, õt nakasi' määnegi asi tuust väl-lä tulõma. Tulõmus sisend õks optimismi ja tuuperäst joudsõmigi terve pikä päävä har' ot. Teiemi õks vaheaigu ka', sis oll midägi süvä' kotost üteh võõdõt vai oll õnnõ kultuurimaja küpsise' ja tsäivesi. Perästpoolõ naksi' mõnõ grumaani' hindäle kipõlkeedetävi makaronõ kiitmä. Sagõhõhe juhtu ka tuud, õt vaheaõ aigu kolstõdi hoopis punki mängi', täks närve rahustamisõs ja suurõst kunstist väl-läelämisõst. Täks tuuperäst ommõgi Zetodõ lugudõssõ sisse kodeerit perüs paras porst punki.

Tõesõ plaadi tegemisõ aol lätsi' proovi' tõhusabas, suurõ tüü tei' pois'i' jo inne ar' ja sai' umavaihõl ka sagõhõppa kokko ja nii sai' luu' ka rutuba selges. Tuuperäst jäi viimistlusõlõ rohkõba aigu ja mõnikõrd stiili kogoni psühho-folgis kääntä'.

Mul om olnu' näidega väiga lihtsa kuuh tüüd tetä' ja täks tuuperäst, õt nä eis' tahtsõ' mängi' ja laulta', motivatsiõn oll ja perre' olli' ka samma miilt. Lava pääl nä omma' ku musketäri' — kõik üte as' a iist väl-lä. Ma usu, õt tuu ommõgi näid vapraht edesi veenü'.

tedäs seto rahvalaulõ ja viise, mia' omma' kokko pant folk-rock-punk muusikaga. Pää-le rahvalaulõ om näil ka paar eis vai sis kinkõgi tõesõ tett luku. Muusika om päämätselt säädnu' Vabarna Jalmar vai sis Priksti Kristjan, kiä ommõgi näide suur juht ja oppaja.

Uma viie tegevusaastaga jooksul ommava' nä väl-lä andnu' kats cd-tsõõri — paar aastak-tagasi «Lätsi väl-lä kaema» ja s'ool aastagal «Lätsi tarrõ taga-

Priksti Kristjan Zetosidõ juhendaja

sis». Tuust, õt Vorskaliina ts'ura' ommava' tunt üle Eesti ja kav-võbalgi, and märku näide kont-serte hulka — esinenü' ommava' ä pia õgah Eestimaa nukah ja üteh pall' odõ tunt puntõga.

Ait' umma, Zeto', teele tuu iist, midä ti olõt tennõ' seto laulu, kultuuri ja elo tutvustamisõ ja edesi kandmisõ iist s'oo lühko aoga. Anku jum-mal teele joudu taad asja edesi tetä' ja viil õks mitu kõrda juu-belilt pitä'. ■